

KÉPES LEVELEZŐLAP

A KÉPESLEVELEZŐLAP-GYŰJTŐK EGYESÜLETÉNEK KIADVÁNYA

2021. II. negyedév

XXXIV. évfolyam 2. szám

Pár perc az út Alabamától
Zselizig – fotelban ülve

Kiss Dulai Ilona szlovákiai rekorder százezres
gyűjteménye egyre csak bővül (Szászi Zoltán írása,
forrás: vasarnap.com)

Nem kell, kérem szépen, semmilyen
ördögösségre sem gondolni, de bármi hihetetlen,
mégis valóban lehetséges az utazás az amerikai
Alabama és a szlovákiai Zseliz közt akár néhány
perc alatt is. Még csak kis sem kell mozdulni a
szobából. Elég hozzá kinyitni az eredetileg
ruhásszekrénynek használt bútordarab megfelelő
ajtáját, kiemelni az Amerika és a Zseliz dossziékat,
felütni őket a megfelelő helyen, és máris
megtörtént a virtuális utazás.

Láthatjuk az utcákat, a diplomákat, azokat az
embereket, akiket a képeslapkészítők egykor és
mostanság egy pillanatban megörökítettek egy
adott helyen, s a képeslap ezután önálló életet

kezd. Vándorol a világban, postaládákban lapul, a
hátlapra ragasztott bélyeget akkurátusan
lepecsételik, majd utazik hajón vagy repülőgépen,
hatalmas zsákokban, aztán elosztóban kering, hogy
postástáskák rekeszeibe kerülve eljusson a
címzetthez. Vagy olyan szenvedélyes
képeslapgyűjtőhöz, mint Kiss Dulai Ilona, aki
tulajdonképpen egy fotelból mindent bejárni képes
világutazó, az utcát ellátó postás kedvence, és
szinte már kereskedelmi levelezői szinten vált
üzeneteket a világ távoli részein élő, hasonló
kedvtelésnek élő gyűjtőtársaival.

Ő az, aki idén [2019-ben – a szerk.] szeptember 3-
án a Szlovákiai Rekordok Könyvébe is belekerült.
Akkor 102 677 képeslapot tartalmazó
gyűjteményét hivatalosan is a legnagyobb ilyen
gyűjteménynek ismerték el Szlovákiában. Ilonka
egyedül él Zseliz egyik csendes utcácskájában, ha jó
az idő, akkor a kertben dolgozgat, gyümölcsfáit,
zöldségeskertjét tartja példás rendben, de nincs
olyan nap, hogy ne foglalkozna a gyűjteményével
legalább pár órácskát. Ha véget ér a kerti munka,
akár egy műszaknyi időt is képes bármikor eltölteni
a képeslapok rendszerezésével, a cseredarabok
válogatásával, a gyűjtemény karbantartásával.

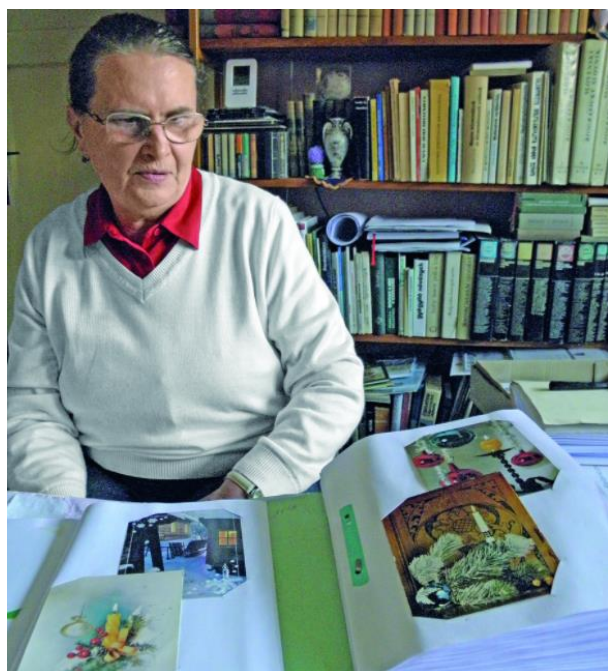
Egy karácsonyi képeslappal kezdődött

„Édesanyám háztartásbeli volt, édesapám előbb az
Esterházy-birtokon, majd az állami gazdaságban

lovakkal dolgozott; négyen voltunk testvérek, három idősebb bátyám után én olyan kis véletlen gyerek lettem. A mi gyerekkorunkban még nemigen volt olyasmi, hogy játékvásárlás, mindent magunknak találtunk ki és készítettünk el. Minden apróságnak értéke volt.

Akkoriban, az 1950-es évek végén, a 60-as évek elején még minden húsvétra és karácsonyra szép számban kaptunk képes üdvözlőlapokat, akkoriban ez még szép szokás volt. Vette az ember a fáradságot, megírta a képeslapot, számba véve a rokonságot, aztán postára adta, és ennek volt jelentősége. Számon tartották egymást az emberek.

Nekem kislány koromban megtetszettek a szép lapok, ezért félreraktam őket. Ma már persze nem tudnám megmondani, csak úgy körülbelül, hogy melyek voltak azok, de mindegyik ott van máig a gyűjtemény valamelyik, témák szerint megjelölt irattartójában.

Aztán valahogy elkezdtem jobban odafigyelni a képeslapokra. Miután leérettségiztem a gimnáziumban, a sportfogadásnál kaptam munkát, pénzzel, számokkal dolgoztam; lehet, hogy ezért tudok ma is rendszerben gondolkodni, ami nem árt ekkora kiterjedésű gyűjtemény kezelésekor. Aztán

valahogy egyre több és több képeslapom lett: ismerősök, rokonok, barátok küldték, hozták őket, majd egyre tudatosabban kezdtem el gyűjteni. Felvettem a kapcsolatot hazai és külföldi gyűjtőkkel, attól fogva már ment a dolog magától. Amikor szeptemberben megkaptam ezt a nekem nagyon kedves kitüntetést, címet, akkor 102 677 darabos volt a gyűjtemény, de az elmúlt két hónap alatt biztos, hogy tovább gyarapodott néhány tízezer darabbal. És a létszámgyarapodásnak csupán a nyugdíj apadása szab gátat” – mondja nevetve Kiss Dulai Ilonka, szlovákiai rekorder.

Valóságban soha nem utazik

Ilonka jó kedélyű, bár nem volt könnyű élete. Mindig sokat dolgozott, szülővárosát, Zselitz rajongásig szerette és szereti. Férjét – aki a képeslapgyűjteményt szintén sokszor gyarapította, hiszen gépkocsivezető volt – sajnos korán elvesztette. Egyébként, míg ő a képeslapok színes oldalát figyelte, férje a hátoldalakra írt szövegeken mulatott olykor nagyokat. Ilonka a férje tragikus halála után évekig egyedül élt, majd bátyja egy kiskutyával lepte meg. Pamacs 15 évig volt hűséges társ, fényképe ma is ott van a lexikonok, atlaszok előtt.

Mert bizony egy ilyen gyűjteményhez szükségesek a segédanyagok. Lexikonok, atlaszok, szakkönyvek, útleírások. Ezek segítenek besorolni azokat a képeslapokat, amelyek a világ minden részéről – az Egyesült Államoktól Brazílián és Nagy-Britannián át egészen Ausztráliáig bárholnan – érkeztek, és mostanság is folyamatosan érkeznek Ilonka postaládájába.

Van légikisasszony rokona, tőle egészen egzotikus helyekről is kapott már. Persze Zselízen sokan tudják, mi a szenvedélye, így menekültek meg korábban kidobásra, szeméttbe szánt kisebb-nagyobb képeslapgyűjtemények.

Ha bárkinek volna ilyen az országban, Ilonka szívesen fogadná. Név és cím a Vasárnap szerkesztőségében.

Kiállítani és gondolkodni

Nemrégiben a zselízi művelődési házban kiállítást is rendeztek az érdekes darabokból: a legrégebbi a 19. század utolsó éveiből származik. Az egész család, a barátok és az ismerősök mind segítettek az előkészületekben.

Hétezer képeslapot mutattak be – hogy megsejthessük, mennyi a munka ezzel, Ilonka elárulta, hogy tizenegyezer kis csipeszt használtak fel a rögzítésükhöz.

„Mérhetetlenül sok szép van ebben, de elmondom, mi az, ami nekem még külön fontos: az emberek, akik a képeslapokon láthatók. Sokszor elgondolkodom azon, miért őket fényképezték le, aztán mi lett velük, él-e még valaki közülük, van-e olyan képeslapja, amilyen nekem, és a sors hogyan bánt vele, milyen életet éltek. Ezek így kész regények!

Egyébként tényleg nem szeretek utazni, szinte irtózom a helyváltoztatástól. Nagyon ritka eset, hogy én elmenjek itthonról. Itt van nekem az egész világ! Beülök a fotelomba, és kinyitom bárhol a gyűjteményem. Alabamától Zselízig rengeteg helyről vannak itt lapok” – meséli mosolyogva Ilonka.

Csak azt lehet kívánni neki, hogy utazzon még sokat fotelban ülve, érkezzen hozzá rengeteg képeslap. Alkalmi vagy ünnepi, hazai vagy külföldi, teljesen mindegy.

Ő maga azt ajánlja mindenkinek: küldjenek képeslapot szeretteiknek, mert küldeni is, kapni is öröm. Meggyőződése, hogy színesebb lesz tőle a világ, és felemelő az az apró öröm, hogy valaki még a világ túlsó felén is éppen ránk gondolt.

„A” Molnár utca

Az egyik legrégebbi helyszín – volt – a csereberére

Nagybátyám, Gondos Béla a 90-es évek közepén az első néhány Molnár utcai cserenapra már elhívott, hadd szívjam magamba tizenegy éves korom ellenére a képeslapok világát, vele együtt pedig azt a kiolthatatlan tudás- és gyűjtési vágyat, ami a lapokhoz köthető – s ezek a vágyak tartanak is mind a mai napig, immár huszonöt éve.

A Mátyás Pince mögött nem sokkal, Budapest belvárosában, a Molnár utca 5. szám alatt működik már 1990 óta ezzel a székhellyel az Erdélyi Magyarok Egyesülete.

Az egyesület székházában sor került egyszer egy alkalmi börzére, amit Béla Kovách Lászlóval közösen szervezett, aki általa fotózott és kiadott lapokkal fogadta az érdeklődőket (mindmáig emlékszem, hogy a későbbi képeslapos cserenapokon milyen temérdek, mozdonyokról, településrészekről kiadott lapmennységről is volt szó). Laci felvetette eztán, hogy az ilyen börzétet rendszeresíthetnék, s így beszélt nagybátyám mint egyesületi tag az egyesület vezetőjével, Kis Bélával, akivel megállapodtak: minden hónap harmadik szombatján meg tudják tartani a találkozókat, júliust és augusztust kivéve.

Olyannyira jól sikerült az egyeztetés, hogy ez a rendszer egészen az ideig, 2021-ig működött is. Minden hónap harmadik szombatja. Ha épp nagybátyámnak vagy a feleségének nem volt jó, néhányszor volt, hogy én ugrottam be nyitni

(egyszer sajnos elkésve érkeztem, amit utólag is restellek). A jelen állás és különböző döntések értelmében azonban úgy fest, a mostani, márciusi ilyen összejövetel volt az utolsó, legalábbis ezen a helyszínen. Folynak még róla egyeztetések, de ha nem is a legutolsó cserenap volt, amin megjelentek néhányan, akkor is az utolsó egyikén, betartva a hatályos kormányrendelet értelmében megszabott létszámkorlátot.

Hosszú éveken keresztül az, hogy 10-15-en összejöttek, teljesen megszokottnak volt mondható, a mindenkori rekord 25 fő körüli létszám. A törzsgárda, a mag maradt, de néha jó volt látni, hogy pl. a 2000-es évek vége fele egy 12-14 év körüli fiú is eljött az édesapjával – számomra

ez több volt, mint szívmengető. Finoman szólva sem az én korosztályom a „felülreprezentált” gyűjtői körökben, így amikor egy nálamnál fiatalabb gyűjtőtársat látok, a legtöbb esetben szóba elegyedek vele, valamit igyekszem nézni és venni is tőle, mint ahogy tőlem is vettek vagy csak megnézték a kezdeti igen szerény kínálatomat.

Jó néhány éve azonban már az 5-8 fő a legmegszokottabb, az e fölötti létszám kiugrónak számított. Temérdek szép emlék fűz ehhez a helyhez, számos lapra, noha akár bő húsz éve itt lettem gazdája, még mindmáig emlékszem (akkor is, ha a lap már régen nincs meg); rengeteg történetet hallhattam településekről, kiadókról, fotósokról, magángyűjteményekről – a nagyokról, sok esetben a nagyoktól (pl. Gyökér István, Kassai

Árpád, Novák Mihály számos történettel, kedves szóval láttak el – s közülük, akivel még lehetőségem van találkozni, látnak is el – itt, ami számomra fantasztikus élmény és megtiszteltetés).

S mindez nem történhetett volna meg, ha akkor és ott nagybátyám nem visz el magával a kettejük által szervezett eseményre, majd az újabbakra – végül a számomra első szombathelyi éves találkozóra, osztrák kirándulástól, késes fagyistól, sok-sok új szerzeménnyel. Bélával elbeszélgetve eszébe jutott, hogy egy alkalommal még egy autónyi gyűjtőtárs (s egyben az egyesületünk tagjai) Szombathelyről fel is jöttek: ez az alkalom országos cserenapként került megrendezésre, s a tagok közül pl. Kőszegfalviné Pajor Klára, Juhász Árpád jött Budapestre a találkozó kedvéért.

Summa summarum: egy emlékezetes, nagy korszak zárul le a Molnár utcai cserenapokkal, de szervezés alatt van, hogy hova „költözik tovább” a helyszín. Amint ez kiderül, arról is tudósítok.

PAPP MIKLÓS

Óriás erdőtérkép és képeslapok Trianonról

Sebestyén Imre őszi kiállításáról és a Honismereti Munkáért Emlékéremről a Bács-Kiskun megyei hírportál számolt be (Sebestyén Hajnalka írása; forrás: baon.hu)

Új időszaki tárlat [volt] látható október végéig a Katona József Emlékházban. A hatalmas Magyar Állam Erdőtérképe a Trianon előtti erdőségeinket mutatja be. A térkép méretéből adódóan jól körüljárható, és tökéletesen illeszkedik a már korábban

megnyílt, trianoni eseményeket bemutató képeslaptárlathoz.

A kiállításon

Székelyné Kőrösi Ilona történész, a Honismereti Egyesület elnöke köszöntötte a résztvevőket, majd

történelmi időutazásra invitált mindenkit. Felidézte a száz évvel ezelőtti eseményeket, három megközelítésből.

Először a szomorú rész következményeiről szólt, nemcsak a történelmi jelentőségét emelte ki, hanem az elvesztett természeti és kulturális értékeket is, a gyönyörű tájaktól az értékes bányákon át a köztéri szobrokig. Több könyvön keresztül érzékeltette a veszteségeket, többek között az elcsatolt területeken lévő iskolákat. Megjegyezte, csak Romániához 1163 magyar állami iskola került át. A középiskolák közül pedig mindössze 123 maradt a csonka Magyarországon, a többi 141 az elcsatolt területeken volt.

Székelyné ezt követően Trianont – a szintén október végéig látható – képeslaptárlaton keresztül idézte meg. A magyarországi képeslevelezőlap-kiadás történetével kezdte, melyet 1896-tól számítunk.

Hőskora a 20. század fordulójára tehető, a két világháború közötti években pedig a történelmi körülmények újabb hangsúlyt adtak ennek a műfajnak. Trianon kapcsán is nagyon sok képeslap született, ebből az ismert kecskeméti gyűjtő, Sebestyén Imre gyűjteményében is számos akad. A

tárlaton kétszázat mutat be, köztük több különlegeset is.

Székelyné jó hírrel is szolgált Sebestyén Imrénének és feleségének, akik mindketten a Honismereti Egyesület tagjai. A házaspárt felterjesztették a Honismereti Munkáért Emlékérem országos kitüntetésre, melyet elnyertek. A döntés minap született meg.

A rendezvény harmadik részében pedig a közönség egy óriás térképet tekinthetett meg dr. Iványosi Szabó András jóvoltából. Székelyné elmondta: e ritka dokumentum alapján a látogatók képet kaphatnak erdőségeink több mint egy évszázaddal ezelőtti helyzetéről és a trianoni döntést követő veszteségekről. A térkép teljes címe: A Magyar Állam összes erdőségeinek átnézeti térképe, az egyes községek határában uralkodó főfánemek kitüntetésével. Továbbá olvasható rajta: dr. Bedő Albert országos főerdőmester útmutatásai alapján összeállította a földművelésügyi m. kir. min. erdőrendezőségi osztálya, 1896.

A térkép tulajdonosa, dr. Iványosi Szabó András is szólt. Elmondta, hogy 1991-ben vásárolta a térképet, mely teljes értékű utánnomása az eredetinek. Ezt követően a Trianonhoz kötődő saját indíttatásairól, tanulmányairól mesélt.

[Egyfajta utóiratként hozzáfűzzük, hogy az októberi cikk ellenére a díjat Sebestyén Imre most fogja megkapni, a járvány miatti csúszásnak betudhatóan. A díjátadó így sajnos elmarad, de az elnök hozza el számára a díjat – mint azt megtudtuk gyűjtőtársunk lányától.]

Sissitől az ibolyáig

Avagy: meddig bővíthető egy gyűjtési téma?

Németh Andrásné Farkas Gabriella a facebook-csoportunkban régóta aktív tag, és leginkább a Sissi-gyűjteményéről vált ismertté. Mindent gyűjt, ami Erzsébet királynéval kapcsolatos: a Ferenc Józseffel közös fotókon, emléklapokon túl a róla mintázott szobrok képeslapjain, a hozzá köthető emlékhelyeken, róla elnevezett hídon át... egészen az ibolyáig, mert ez volt a királyné kedvenc virága. Első látásra nincs összefüggés, holott az számára mégis direkt és kézzelfogható.

Ez a gyűjtési tematizálás és kiszélesített látókör példaértékű lehet bármelyikünknek, hogy még ha nagyon szűk, könnyen körülhatárolható témá(ka)t is gyűjtünk, mindig van bővítési lehetőség.

(Ezt saját példából fakadóan is csak alátámasztani tudom: fő gyűjtési területem Kispest, azonban ha az 1900-as és 1910-es évek nagykorutat ábrázoló fotóin, képeslapjain meglátom Biehn János kispesti kátránygyárának a reklámtábláját, külön helyre, de ugyanúgy bekerül a gyűjteménybe.)

Kiállítások

A tavalyi év végén talán senki nem gondolta volna, hogy bárki fejében megfordul egy képeslapos tematikájú kiállítás megszervezése – és szinte lehetetlennek tűnt, hogy ezt bárki láthassa is, hiszen a hatályos kormányrendelet senkit sehova nem engednek be egyszerű nézelődőként. S hogy még nagy látogatottsága is legyen?! Ez maga az utópia és idill, képeslapos szemmel legalábbis. És megtörtént mindegyik.

Évekkel ezelőtt, és erről Dr. Nagy Attila Szombathelyen tartott is nekünk előadást az éves találkozónkon, Debrecenben láthattunk már olyan képeslapos installációt, ahol a mozgólépcső felett felnagyított lapokkal mulathatták a plázában közlekedők az időt.

Most pontosan ugyanez a helyzet, már ami a plázát illeti. Budapest XIX. kerületében, Kispesten a Shopmark épületében ugyanis a posta bejáratától indul az ún. Shopmark Galéria, ahol időszaki kiállítások, installációk kapnak helyet, legyen szó akár környezetvédelemről, akár híres női gondolkodók idézeteiről, akár karácsonyi képeslapokról.

2020 telén ugyanis egy, a Wekerlei Kultúrház és Könyvtár Művelődési Ház által szervezett

minikiállítás volt itt megtekinthető – és mivel a posta az év minden szakában (sőt, napján) sűrűn látogatott egység, így garantáltan sokezer emberhez jutott el minden kirakott kép. És még valamiben volt újszerű: nem akart kitűnni vagy többnek látszani, és nem a legdíszebb, legegységesebb lapok közül válogattak, hanem a 40-es és 50-es évek mindenkihez eljutó, kvázi tucatlappalai jelentek meg felnagyítva, esetenként foltosan, az évek által megviselten.

A megjelenés kellemesen szellős, pont annyi, amit az ember egy bevásárlóközpontban bókászva még be tud – jó esetben be akar – fogadni, és néha látható is volt néhány „járókelő”, amint végignézik a képeket, esetenként hűmmögve vagy mutogatva, az útitársuknak, vélhetően nosztalgizálva egyet.

Nem tudni, hogy egyedi példáról lehet-e szó, de ha igen, ez egy jó lehetőség más szervezeteknek is, hogy bátran kopogtassanak a hasonló épületkomplexumoknál, hátha értő fülekre talál a kérésük.

Tablón tervezett többképes lapok

Tóth László gyűjtőtársunk facebook-csoportban megosztott érdekessége

„Mostanában - egyre ritkábban kerül elém ilyen vagy ehhez hasonló terv, amely tablós képes levelezőlap – műszaki – előkészítése.

Napjainkban ilyesmik leginkább számítógépen készülnek.

Régebben, úgy 30 éve volt, aki úgy gondolta, és akkor ezt újságcikkben le is írta, hogy a gép nem lehet számító, mert a számítás emberi tulajdonság, nem végezheti gép.

Múlik az idő...”

Ahogy egy éremgyűjtőnek a különböző csegelyek, a papírpénzek szerelmeseinek a „MINTA” átlukasztású bankjegyek, a fotók iránt fogékonyaknak a negatívak, úgy egy képeslapgyűjtőnek az efféle kuriózum nem csak egy tárgy, hanem korrajz, kultúrtörténeti állomás. Hogy hogyan készültek egykor pl. a Képzőművészeti Alap három- vagy akár többosztatú lapjai? Nos, pontosan így.

És ez nem is volt olyan régen.

Híradások, publicisztikák

Január 19-én a Rádió Bézs Mozaik című műsorában élő adás keretén belül beszélgetett Dr. Rékai Gábor egyesületünk elnökével, Kőszegfalviné Pajor Klárával és Dr. Petercsák Tivadarral képeslapokkal kapcsolatban. A tematika az alábbi volt: „Képes levelezőlap – tavaly még egymilliót küldtünk egymásnak;” ill.: „Mi mindenre képes egy apró papírdarab... még mindig.”

Gyász hír

Tegnap olvastam a hírt, hogy március 6. óta már nincs köztünk a facebook csoportokban is mindig aktív gyűjtőtársunk, Mayer Jenő, aki megszállottja volt a hódmezővásárhelyi emlékek (nyomtatványok, könyvek, képeslapok stb.) gyűjtésének.

De az utóbbi években térképes és órás témájú lapokat is keresett. Sok gyűjtőtársunk cserepartnere volt. Sokan fájó szívvel emlékezünk rá a még az asztalunkon a nevére címzett, neki gyűjtött lapokat tartalmazó borítéka tekintve.

Jenő, búcsúzunk Tőled, nyugodjál békében!

GALAMBOS OTTÓ

Minden Kedves Gyűjtőtársunk vigyázzon magára, reméljük, hamarosan találkozunk!!!

Felelős kiadó: Kőszegfalviné Pajor Klára elnök MKL
Szerkesztette: Kőszegfalviné Pajor Klára és Papp Miklós
9700 Szombathely, Pf. 233. mobil: 20/2865806
email: pajor.klara@gmail.com
honlap: www.kepeslapgyujto.hu